

Sygn. akt I A Ca 593/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 grudnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Beata Wojtasiak
Sędziowie	:	SA Bogusław Suter (spr.) SA Jarosław Marek Kamiński
Protokolant	:	Anna Bogusławska

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2016 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **(...) Spółki z o.o. w Ł.**

przeciwko **(...) w Z., K. J. i (...) Spółce z o.o. w Z.**

o wydanie

na skutek apelacji **powoda**

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 7 kwietnia 2016 r. sygn. akt VII GC 149/13

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanych (...)w Z. oraz K. J. kwoty po 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych na rzecz każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Beata Wojtasiak B. J. (1) Marek Kamiński

UZASADNIENIE

Powód (...) sp. z o.o. z siedzibą w Ł. (dalej (...)) domagał się od pozwanych: (...)w Z. (dalej (...)), K. K. - (...) sp. z o.o. z siedzibą w Z. (dalej T.) wydania ruchomości (krosien - sztuk 183, snowadeł - sztuk 2 i klejarek - sztuk 2) szczegółowo opisanych w żądaniu pozwu.

W odpowiedzi na pozew (...) zażądał oddalenia powództwa podnosząc, że powód nie wykazał tytułu własności do krosien, których wydania się domaga. Uznał żądanie pozwu co do wydania 1 sztuki snowadła i 1 sztuki klejarki.

W odpowiedzi na pozew K. J. domagała się oddalenia powództwa w całości podkreślając, iż powód nie udowodnił, że przedmioty, których wydania się domaga pokrywają się z przedmiotami przez nią najętymi.

T. wniósł o oddalenie powództwa w całości podnosząc, że przedmioty objęte pozwem są własnością (...), a nie powoda.

Wyrokiem z dnia 7 kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił powództwo (pkt I.), zasądził od powoda na rzecz pozwanych: (...) i K. J. kwoty po 7.217 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. (pkt II. i III.) Ponadto nakazał zwrócić na rzecz powoda kwotę 1.579,21 zł. tytułem niewykorzystanej zaliczki na poczet wydatków (pkt IV).

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że w dniach 24 lipca 2006 roku, 18 listopada 2008 roku oraz 11 lutego 2010 roku Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w Z. dokonał zajęcia ruchomości należących do (...), w tym będących jego własnością krosien szczegółowo wymienionych w protokołach zajęcia ruchomości (k. 214-219). Zajęte przedmioty początkowo pozostawiono pod dozorem (...), jednakże w dniu 27 lutego 2009 roku na krosnach (...) został ustanowiony zastaw skarbowy na zabezpieczenie zaległości podatkowych (k. 200-201).

Następnie Sąd ustalił że, w dniu 1 czerwca 2011 roku doszło do zawarcia umowy dzierżawy pomiędzy (...) a (...). Przedmiotem tej umowy była dzierżawa potencjału produkcyjnego (...) (część hali przemysłowej zabudowanej na działkach (...) określona jako wykorzystywana powierzchnia pod uruchomionymi maszynami i urządzeniami oraz następujące maszyny i urządzenia: kocioł energetyczny F. E. 880 z oprzyrządowaniem, klejarki (2 sztuki), snowadła z oprzyrządowaniem (2 sztuki), przeglądarka (1 sztuka), postrzygarka (1 sztuka), krosna (...) (270 sztuk), (...), (...), przędzarka BD-200-RN (1 sztuka), rozciągarka (1 sztuka), zgrzeblarki (9 sztuk), zwijarko - mierzarka, wózek widłowy oraz ochrona obiektu będącego własnością (...) określonego w § 1 niniejszej umowy przez firmę (...) (k. 99-101).

W dniu 27 czerwca 2011 roku spółka (...) została postawiona w stan likwidacji (k. 182). Z dodatkowych informacji i objaśnień do bilansu otwarcia likwidacji (...) wynikało, że na dzień likwidacji spółka posiadała 270 krosna, w tym 135 krosien (...) 2-216, 34 krosna (...) 2-220, 30 krosien (...) 1-180, 32 krosna (...) 2-180, 39 krosien (...) 330 (k. 202).

Początkowo likwidatorem spółki był K. Z.. Z uwagi na prawomocny wyrok Sądu Rejonowego z dnia 6 lutego 2012 roku, wydany w sprawie o sygn. akt: II K 543/11, skazujący go za przestępstwo z art. 300 § 2 kk, został on jednak zawieszony w czynnościach likwidatora przez Radę Nadzorczą (...) (k. 194-198).

W dniach 22 lipca 2011 roku, 5 sierpnia 2011 roku oraz 15 września 2011 roku Burmistrz Miasta Z., Naczelnik Urzędu Skarbowego w Z., Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w B. nie uwzględnili wniosku K. Z. o zwolnienie z egzekucji maszyn produkcyjnych (...) (k. 344-347).

Postanowieniem z dnia 27 września 2011 roku Sąd Rejonowy w Zambrowie wyznaczył Komornika Sądowego M. M. do dalszego łącznego prowadzenia egzekucji w trybie egzekucji sądowej przeciwko (...) w likwidacji w sprawach egzekucyjnych z wniosku wierzycieli, w tym z wniosku (...) Urzędu Skarbowego w B. prowadzonych przez Naczelnika Urzędu Skarbowego w Z. (k. 220-221).

W dniu 26 października 2011 roku nadzwyczajne zgromadzenie (...) powołało nowego likwidatora w osobie I. M..

Następnie, w dniu 2 listopada 2011 roku doszło do zawarcia pomiędzy (...) w likwidacji a (...) umowy sprzedaży (...) krosien (...) z osprzętem. Spółkę (...) w likwidacji reprezentował K. Z. (k. 104-105). Z tego tytułu wystawiono (...) fakturę VAT na kwotę 231.084,00 zł. (k. 22). W umowie zastrzeżono, że zapłata za fakturę tytułem ceny ma nastąpić na konto (...) Urzędu Skarbowego w B., co też powód uczynił (k. 124-129).

W dniu 10 listopada 2011 roku spółki: (...) i (...) podpisały protokół przekazania krosien z osprzętem. Umowa sprzedaży nie dotyczyła jednak krosien (...) 330 (k. 23).

W dniu 7 stycznia 2012 roku (...) dokonał likwidacji 79 sztuk krosien (k. 24-25).

W dniu 6 sierpnia 2012 roku (...) nabył w drodze licytacji komorniczej 3 snowadła i 2 klejarki (...) w likwidacji (k. 48). Zapłata za nabyte przedmioty nastąpiła do rąk komornika sądowego (k. 47). Z tego tytułu (...) w likwidacji wystawiła w dniu 7 sierpnia 2012 roku dla (...) fakturę VAT na kwotę 17.220 zł (k. 46).

Dnia 25 września 2012 roku (...) wypowiedział zawartą w dniu 1 czerwca 2011 roku z (...) umowę dzierżawy i ochrony mienia (k. 102).

Po opuszczeniu przedmiotu dzierżawy powód domagał się od (...) w likwidacji wydania pozostawionych tam, a będących, w jego ocenie, jego własnością ruchomości, których wydanie stanowiło przedmiot niniejszego postępowania.

W dniu 29 marca 2013 roku doszło do zawarcia umowy najmu pomiędzy (...) w likwidacji a K. J.. Umowę tę aneksowano w dniu 22 maja 2013 roku. Przedmiotem najmu stały się: krosna (...) w ilości 183 sztuk, klejarka i 2 snowadła (k. 108-111, 250).

W dniu 16 września 2013 roku doszło pomiędzy K. J. a T., przy udziale likwidatora (...) I. M., do przekazania T. krosien (...) w ilości 183 sztuk, klejarki i 2 snowadeł (k. 550).

Aktualnie, przed Sądem Okręgowym w Łomży Wydział I Cywilny toczy się sprawa z powództwa (...) przeciwko (...) o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji (sygn. akt I C 178/14).

Mając na uwadze tak ustalony stan faktyczny Sąd ocenił, że spór w sprawie w istocie sprowadzał się do oceny żądania pozwu przez pryzmat podnoszonego przez pozwanych braku legitymowania się przez powoda tytułem prawnym do rzeczy ruchomych, objętych żądaniem pozwu.

W ocenie Sądu Okręgowego powód w odniesieniu do krosien upatrywał swojego tytułu prawnego w umowie sprzedaży z dnia 2 listopada 2011 roku i będącym jej konsekwencją protokole przekazania. Kwestią sporną była jednak okoliczność czy w dacie zawarcia umowy sprzedaży krosien w ilości 262 sztuk na rzecz powoda, (...) był ich właścicielem, i w konsekwencji czy mógł przenieść taką ilość krosien na rzecz (...). Stanowisko powoda odnośnie dysponowania przez (...) ilością 262 krosien (poza krosnami (...) 330) w dacie zawarcia umowy sprzedaży znalazło przede wszystkim potwierdzenie w zeznaniach świadka K. Z., który wyraźnie stwierdził, że na rzecz (...) zostały sprzedane krosna w ilości 262 sztuk, o szerokości 220, 216, 180 (k. 411). Powyższe potwierdził również zeznając w charakterze strony powodowej. (k. 751). Zeznania K. Z. w zaprezentowanym zakresie Sąd potraktował jako wiarygodne, w szczególności z tego względu, że znalazły one potwierdzenie w opinii biegłego sądowego z zakresu księgowości. Z opinii tej wynika natomiast to, że w dniu 4 listopada 2011 roku spółka (...) w likwidacji posiadała 262 sztuki krosien (...) ((...) 2-216- 150, (...) 2-220- 45, (...) 1-180- 30, (...) 2-180- 35, (...) 2-216 (2 osn) - 2) będących następnie przedmiotem sprzedaży, na podstawie faktury nr (...) wystawionej dla powoda (k. 489-506). W odpowiedzi na zarzuty pełnomocnika (...) w likwidacji biegła sądowa podtrzymała swoje stanowisko zaprezentowane w opinii zasadniczej (k. 567-569). Zeznając na rozprawie w dniu 20 stycznia 2015 roku ponownie stwierdziła, iż z badania dokumentacji (...) wynika, że w dacie sprzedaży (...) dysponował taką ilością krosien jaka wynika z wystawionej faktury. Biegła sądowa zakwestionowała również dokumenty LP sporządzone przez komisję likwidacyjną i jednocześnie uznała, że nie stanowią one podstawy do wyksięgowania w księgach rachunkowych przedmiotów trwałych (k. 585-587)

Opinia biegłej sądowej została przez Sąd potraktowana jako miarodajny dowód w sprawie. W ocenie Sądu Okręgowego biegła sądowa w sposób fachowy i przekonujący udzieliła odpowiedzi na zadane przez Sąd pytanie dotyczące ustalenia ilości i rodzaju krosien posiadanych przez pozwaną w okresie do dnia 4 listopada 2011 roku. W sposób szczegółowy odniosła się też do stawianych opinii zarzutów.

Mając na uwadze powyższe Sąd przyjął, w oparciu o opinię biegłej sądowej, wspartą zeznaniami K. Z., że w dacie zawarcia umowy sprzedaży z dnia 2 listopada 2011 roku (...) w likwidacji dysponował krosnami w ilości 262 sztuk,

które następnie zostały objęte fakturą z dnia 4 listopada 2011 roku. W kontekście tego zeznaniom reprezentantów (...) i T. Sąd odmówił przymiotu wiarygodności.(k. 753-756).

Odnosząc się do zeznań pozostałych świadków: P. M. (k. 414-415), M. F. (k. 415-416), A. K. (1) (k. 416-417), J. S. (k. 417-418), J. B. (k. 418-420) Sąd uznał, że wskazani świadkowie nie posiadali wystarczającej wiedzy w tym względzie. Część z nich, tj. np. P. M. i J. B. podawała nawet wprost, że nie wie ile krosien było w (...) w 2011 roku.

Przechodząc dalej Sąd zwrócił uwagę na to, że sam fakt posiadania przez (...) w likwidacji w dacie zawarcia umowy sprzedaży krosien nią objętych nie przesądzał automatycznie o tym, że powód w sposób skuteczny nabył ich własność. Podkreślił przy tym, że niekwestionowanym w sprawie pozostawało, iż krosna mające być przedmiotem sprzedaży były w dacie sprzedaży zajęte przez komornika sądowego i komornika skarbowego w toczących się postępowaniach egzekucyjnych oraz obciążone zastawem skarbowym. Strony umowy sprzedaży z dnia 2 listopada 2011 roku w § 2 umowy również przyznały ten fakt (k. 104 - 105). Co więcej, Sąd zaznaczył, że krosna te są zajęte przez komornika sądowego oraz komornika skarbowego po dzień dzisiejszy, a dozór nad nimi sprawuje w sposób nieprzerwany (...) w likwidacji, ponieważ w dalszym ciągu toczą się postępowania egzekucyjne w tych sprawach.

Powyższe w ocenie Sądu nie pozostawało bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, ponieważ zgodnie z art. 845 k.p.c. z chwilą zajęcia ruchomości dochodzi do zawiązania publicznoprawnego węzła zajęcia. Po uprzednim przedstawieniu skutków prawnych zajęcia ruchomości oraz przywołaniu w tym kontekście treści art. 852 § 1 k.p.c. oraz 848 k.p.c. Sąd wskazał, że w przypadku zbycia ruchomości przez dłużnika po jej zajęciu postępowanie egzekucyjne będzie toczyło się dalej, jakby dłużnik rzeczy nie zbył. Postępowania egzekucyjnego z zajętej ruchomości po jej zbyciu nie prowadzi się bowiem przeciwko nabywcy, lecz w dalszym ciągu przeciwko dłużnikowi, gdyż nabywca w takiej sytuacji nie wstępuje w miejsce dłużnika.

Odnosząc się do kwestii skuteczności zbycia rzeczy zajętej w postępowaniu egzekucyjnym na gruncie prawa cywilnego materialnego Sąd wskazał, że poglądy doktryny w tym względzie nie są jednolite, jednakże, bez względu na to za którym poglądem doktryny się opowiedzieć, trzeba zwrócić uwagę na okoliczność, iż zarówno w przypadku uznania umowy zbycia rzeczy zajętej w postępowaniu egzekucyjnym za względnie bezskuteczną czy też powoływania się przez nabywcę ruchomości za działanie w dobrej wierze to środkiem ochrony nabywcy rzeczy zajętej jest powództwo ekscydencyjne z art. 841 k.c., a nie powództwo z art. 222 § 1 k.c. Powództwo o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji stanowi bowiem środek merytorycznej obrony osoby trzeciej, której prawa zostały przez egzekucję naruszone, a legitymowanym biernie w tego typu sprawie jest wierzyciel egzekwujący, a nie dłużnik.

Sąd podkreślił, że w dacie zawarcia umowy sprzedaży krosien powód wiedział, że są one objęte zajęciem komorniczym. Okoliczności tej także nie kwestionował. Powyższe wykluczało więc przyjęcie, że powód skutecznie nabył ich własność od osoby nieuprawnionej, albowiem po jego stronie nie została spełniona przesłanka istnienia dobrej wiary, od której uzależnione jest usankcjonowanie nabycia rzeczy ruchomej od nieuprawnionego. Sąd stwierdził, że w niniejszej sprawie nie było podstaw do przyjęcia, że powód wylegitymował się tytułem własności do krosien, w odniesieniu do których wystosował do pozwanego żądanie wydania. Zaznaczył, że powód nie wykazał, że w dacie zawarcia umowy sprzedaży nie zdawał sobie sprawy z tego, że nabywa je od osoby nieuprawnionej. Nawet jednak gdyby to uczynił, to wytoczone przez niego powództwo było, zdaniem Sądu niewłaściwe z tego względu, że w pierwszej kolejności rzeczą właściciela zajętego przedmiotu, któremu przysługuje prawo do żądania wydania przedmiotu od posiadającego go dłużnika jest doprowadzenie do zwolnienia tego przedmiotu spod egzekucji.

Przechodząc dalej, Sąd uznał, że nawet gdyby powód wykazał w tej sprawie, że jest właścicielem krosien i gdyby powództwo oparte na treści art. 222 § 1 k.c. było właściwym, to i tak jego uwzględnieniu sprzeciwiałaby się okoliczność, że zajęte krosna znajdują się aktualnie pod dozorem (...).

W rezultacie powyższego doszedł do przekonania, że skoro zajęte w postępowaniu egzekucyjnym krosna komornik pozostawił pod dozorem dłużnika i dozór ten obecnie dalej trwa, to (...) w likwidacji przysługuje w stosunku do powoda

domagającego się wydania rzeczy „zarzut hamujący” w postaci skutecznego względem właściciela uprawnienia do władania nimi wynikającego ze stosunku prawnego rzeczowego.

W takiej zaś sytuacji Sąd doszedł do przekonania, że skoro wyrok zwalniający ruchomość od egzekucji nie wskazuje, komu ruchomość ma być wydana, obowiązek oddania rzeczy powinien wynikać z wezwania komornika wskazującego, komu należy oddać rzecz.

Wobec tego doszedł do konkluzji, że orzeczenie Sądu wydane w trybie art. 222 § 1 k.c. nie jest orzeczeniem sądu, o którym mowa w art. 856 § 1 k.p.c., na podstawie którego powód mógłby żądać od pozwanego (...) w likwidacji wydania krosien, w związku z tym oddalił powództwo o ich wydanie.

Sąd dodatkowo zaznaczył, że skoro powód nie wykazał tytułu własności do krosien, to kwestia tego czy krosna zindywidualizowane w pozwie, objęte były umową sprzedaży z dnia 2 listopada 2011 pozostawała bez znaczenia. W ocenie Sądu jednak nawet gdyby okazało się, że umowa ta była skuteczna, to w sprawie brakowało jakichkolwiek dowodów na to, że pozwany (...) w likwidacji w dacie sprzedaży posiadał inne krosna serii (...) 2-216, 2-220, 1-180, 2-180 niż szczegółowo określone w pozwie. W rezultacie więc fakt, że w umowie sprzedaży z dnia 2 listopada 2011 roku nie wymieniono w sposób precyzyjny, tj. poprzez oznaczenie numerem tabliczki znamionowej każdego krosna nie był wystarczający do podzielenia stanowiska pozwanych, wskazujących, że powód nie udowodnił, iż krosna których wydania się domaga były objęte zawartą pomiędzy powodem a (...) w likwidacji umową.

Przechodząc do klejarek i snowadeł, Sąd uznał, że powód zdołał wykazać, że posiada status właściciela w odniesieniu do tych przedmiotów, bowiem w dniu 6 sierpnia 2012 roku (...) nabył w drodze licytacji komorniczej 3 snowadła i 2 klejarki (...) w likwidacji (k. 48). Z pisma Komornika Sądowego z dnia 2 grudnia 2015 roku wynika zaś, że przybicie nabycia ruchomości uprawomocniło się (k. 789). Zapłatę ceny dokumentują natomiast dołączone do pozwu dowody wpłat (k. 47).

Z tych względów Sąd stwierdził, że powód, stosownie do treści art. 874 k.p.c., z momentem uprawomocnienia się przybicia i zapłacenia ceny za klejarki i snowadła stał się ich pełnoprawnym właścicielem.

Podkreślił jednak, że powyższe nie stanowiło wystarczającej podstawy do uwzględnienia jego powództwa.

Wskazał, że nabywca ruchomości sprzedanej w toku licytacji komorniczej, tak jak każdy inny właściciel, uprawniony jest do żądania wydania tej rzeczy od jej faktycznego posiadacza. Obowiązkiem posiadacza jest natomiast przeniesienie władztwa faktycznego nad rzeczą na jej nabywcę. Jeżeli osoba, w której posiadaniu znajduje się przedmiotowa rzecz ruchoma utrudnia jej wydanie, nabywca może postąpić w dwojaki sposób, zależny od tego kto jest w posiadaniu nabytej rzeczy ruchomej. Jeżeli posiadaczem odmawiającym wydania rzeczy ruchomej jest dłużnik lub dozorca, wówczas nabywca na podstawie art. 878 k.p.c. może wystąpić do komornika z wnioskiem o dokonanie czynności wydobywczych, jak przy egzekucji świadczeń niepieniężnych (z uwagi na odpowiednie zastosowanie przepisów art. 1041-1044 k.p.c.). Z wnioskiem o odebranie nabytej rzeczy ruchomej nabywca powinien jednakże wystąpić nie do wybranego przez siebie komornika sądu, w którego okręgu rzecz się znajduje, jak tego wymaga art. 1041 § 1 k.p.c., lecz do komornika, który prowadził postępowanie egzekucyjne, w którego toku nastąpiło nabycie własności rzecz ruchomej. Tylko ten komornik bowiem będzie zdolny ocenić na podstawie posiadanych przez siebie akt postępowania egzekucyjnego, czy posiadacz jest dłużnikiem lub dozorcą, a tym samym czy wniosek spełnia przesłanki określone w treści przepisu art. 878 k.p.c. Zgodnie z brzmieniem art. 1044 k.p.c. nabywca ma prawo brać udział przy wnioskowanych czynnościach wydobywczych. W tym celu nabywca powinien złożyć komornikowi odpowiednie żądanie, które powoduje, że w razie jego niestawiennictwa w terminie i miejscu czynności komornik nie przystąpi do jej wykonania. Jeżeli zaś posiadaczem jest osoba inna niż wymienione w punkcie poprzedzającym nabywca może dochodzić swego uprawnienia jedynie w drodze powództwa windykacyjnego, uregulowanego w art. 222 k.c.

W ocenie Sądu Okręgowego faktycznym posiadaczem klejarek i snowadeł których wydania żąda powód był (...) w likwidacji. Znamionym w tym przedmiocie pozostawało, że w dacie składania odpowiedzi na pozew przez tego pozwanego (tj. 23 lipca 2013 roku) miał on zawartą umowę najmu tych przedmiotów z K. J.. Pomimo tego deklarował

chęć wydania 1 snowadła i 1 klejarki co doprowadziło do konkluzji, że to on był rzeczywistym dysponentem tych urządzeń. W rezultacie tych ustaleń Sąd uznał, że faktycznym posiadaczem rzeczy ruchomych nie mógł być również pozwany T., choć formalnie na mocy protokołu zdawczo - odbiorczego z dnia 16 września 2013 roku doszło do przekazania mu tego mienia. Powyższe legło u podstaw stwierdzenia, że w zakresie klejarek i snowadeł nie powodowi nie przysługiwało powództwo z art. 222 k.c., a uprawnienie z art. 878 k.p.c., z którego może on skorzystać w stosunku do (...) w likwidacji jako dłużnika - w związku z toczącym się postępowaniem egzekucyjnym. Z treści pisma Komornika Sądowego z dnia 2 grudnia 2015 roku wynikało, że z takim wnioskiem w stosunku do komornika powód dotychczas nie występował, jednakże nie stanowi to przeszkody do jego zainicjowania.

Mając na względzie powyższe Sąd oddalił powództwo także w części dotyczącej klejarki i snowadeł.

Jednocześnie w kontekście art. art. 213 § 2 k.p.c. oraz wobec zaprezentowanej wyżej argumentacji potraktował jako sprzeczne z prawem uznanie powództwa przez (...) w likwidacji w stosunku do 1 klejarki i 1 snowadła. Skutkiem powyższego było oddalenie powództwa na mocy art. 222 § 1 k.c., co znalazło odzwierciedlenie w pkt. I sentencji orzeczenia.

O kosztach procesu należnych (...) w likwidacji od powoda Sąd rozstrzygnął w oparciu o art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. 2013.490 j.t.).

O kosztach procesu należnych K. J. rozstrzygnął w tożsamy sposób, w oparciu o art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2013 roku poz. 461 ze zm.).

O niewykorzystanej zaliczce na poczet wydatków Sąd orzekł na mocy art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w całości. Sądowi I instancji zarzucił:

1. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne uznanie przez Sąd I instancji, iż powód nabywając krosna, w dacie zawarcia umowy sprzedaży, tj. w dniu 2 listopada 2011 roku wiedział o tym, iż są one objęte zajęciem komorniczym, w sytuacji, gdy z akt sprawy, a w szczególności z zeznań A. K. (2) i K. Z. i treści umowy sprzedaży z dnia 2 listopada 2011 roku (§ 2 umowy) wynikało, iż powód posiadał jedynie wiedzę o tym, iż przedmiotowe krosna objęte są zastawem skarbowym (...) Urzędu Skarbowego, dlatego też płatność ceny za nabyte krosna nastąpiła na konto (...), zaś w dniu zawarcia umowy sprzedaży, tj. w dniu 2 listopada 2011 roku powód nie posiadał wiedzy o tym, iż przedmiotowe krosna objęte są zajęciem komorniczym i zajęciem skarbowym,

2. błędne ustalenie stanu faktycznego, które doprowadziło do przyjęcia, że powód żądając wydania przedmiotów nabytych w drodze licytacji komorniczej, tj. 3 snowadeł i 2 klejarek winien zgłosić się do komornika sądowego, od którego przedmioty zostały nabyte, w sytuacji, gdy Sąd I instancji pominął okoliczność, że w dniu zakupu w/w przedmiotów, tj. w dniu 7 sierpnia 2012 roku powód był w ich posiadaniu w oparciu o umowę dzierżawy z dnia 1 czerwca 2011 roku zawartą z pozwanym (...), dlatego moment zapłaty ceny i uprawomocnienia się przybicia własności stanowił o wydaniu w/w przedmiotów przez komornika sądowego, a tym samym brak było podstaw, aby żądanie wydania kierować do komornika sądowego, skoro w dniu 7 sierpnia 2012 roku powód nabył skutecznie władztwo nad przedmiotowymi ruchomościami, zaś został tego władztwa pozbawiony przez pozwanego dnia 15 lutego 2013 roku.

3. naruszenie art. 169 k.c. w zw. z art. 222 § 1 k.c. poprzez uznanie przez Sąd I instancji, że powód nie mógł skutecznie nabyć ruchomości w postaci spornych krosien od osoby nieuprawnionej jakim była pozwana - (...) (zbywająca rzecz objętą zajęciem), bowiem powód pozostawał w złej wierze w momencie nabycia, w sytuacji, gdy prawidłowe zastosowanie winno prowadzić do przyjęcia, że powód pozostawał w dobrej wierze, bowiem w dniu zawarcia umowy

sprzedaży (...) krosien, tj. w dniu 2 listopada 2011 roku nie posiadał wiedzy o zajęciu przedmiotowych ruchomości, a tym samym, iż w niniejszym stanie faktycznym zaistniała przesłanka dobrej wiary, od której uzależnione jest usankcjonowanie nabycia rzeczy ruchomej od nieuprawnionego, wyrażające się w postaci przejścia własności na nabywcę, mimo, że nabywca nie był uprawniony do rozporządzenia nią,

4. naruszenie art. 222 § 1 k.c. w zw. z art. 848 k.p.c. i art. 58 k.c. poprzez błędne uznanie, że powodowi nie przysługuje roszczenie windykacyjne, gdyż w oparciu o umowę sprzedaży z dnia 2 listopada 2011 roku zawartą z pozwanym (...) nie nabył w sposób skuteczny prawa własności spornych 262 krosien, bowiem w ocenie Sądu zbycie rzeczy zajętych skutkuje bezwzględną nieważnością takiej czynności, w sytuacji gdy powód legitymował się tytułem prawnym do przedmiotowych krosien, bowiem zbycie rzeczy zajętych skutkuje tylko i wyłącznie bezskutecznością względną takiej czynności wobec wierzyciela egzekwującego, a nie wobec dłużnika,

5. naruszenie art. 222 § 1 k.c. w zw. z art. 855 § 1 k.c. poprzez błędne uznanie przez Sąd I instancji, że ustanowienie pozwaną - (...) dozorcą zajętych ruchomości, objętych umową sprzedaży z dnia 2 listopada 2011 roku świadczy o przysługiwaniu pozwanej - (...) skutecznego względem właściciela - (...) uprawnienia do władania rzeczą, w sytuacji, gdy zgodnie z obowiązującymi przepisami, zajęte ruchomości komornik pozostawia we władaniu osoby, u której je zajął, i dozorca taki w każdej chwili decyzją komornika może zostać zmieniony, a decyzja komornika w żadnym wypadku nie stanowi zarzutu hamującego, o którym mowa w art. 222 § 1 k.c.,

6. naruszenie art. 222 § 1 k.c. w zw. z art. 841 k.p.c. poprzez błędne uznanie, że w sytuacji zbycia rzeczy zajętej, powodowi przysługiwało powództwo ekscydencyjne z art. 841 k.p.c., a nie powództwo z art. 222 § 1 k.c., w sytuacji, gdy art. 841 k.p.c. dotyczy powództwa nabywcy rzeczy zajętej przeciwko wierzycielowi egzekwującemu i stanowi o ich relacjach, zaś powództwo windykacyjne dotyczy powództwa nabywcy rzeczy zajętej przeciwko jej zbywcy, w sytuacji, gdy odmawia wydania nabytego przedmiotu, przy jednoczesnym niekwestionowaniu nabycia przez wierzyciela egzekwującego, z czym mieliśmy do czynienia w niniejszym stanie faktycznym,

7. naruszenie art. 222 § 1 k.c. w zw. z art. 878 k.p.c. poprzez bezzasadne oddalenie powództwa o wydanie w zakresie snowadeł i klejarek, pomimo, iż powód legitymował się prawem własności odnośnie przedmiotowych ruchomości, bowiem nabył je w drodze licytacji komorniczej. Wobec powyższego zbędnym było kierowanie do komornika żądania odebrania dłużnikowi przedmiotowych ruchomości, tym bardziej, że w dniu zakupu w/w przedmiotów powód był w ich posiadaniu w oparciu o umowę dzierżawy z dnia 1 czerwca 2011 roku zawartą z pozwanym (...), a tym samym brak było podstaw, aby żądanie wydania kierować do komornika sądowego.

Mając powyższe na względzie wniósł o zmianę wyroku poprzez:

- nakazanie pozwanym, by wydali powodowi ruchomości stanowiące własność powoda, a obecnie znajdujące się na nieruchomości pozwanej spółki i będące we władaniu pozwanych, a szczegółowo opisane w pozwie,
- zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.
- zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za II instancję.

Ewentualnie wniósł o uchylenie w całości wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania w sprawie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelację powoda uznać należy za bezzasadną.

Bezspornym w sprawie było, że żądanie pozwu w przedmiotowej sprawie - wydania krosien w ilości 183 sztuk. 2 snowadeł i 2 klejarek - miało charakter roszczenia wydobywczego z art. 222 § 1 k.c. Oto bowiem powód twierdził, że

przysługuje mu prawo własności wskazanych rzeczy ruchomych, a swoje żądanie kierował przeciwko posiadaczowi samoistnemu ((...)) i posiadaczom zależnym (pozwani ad 2 i 3) - najemcom wywodząc, że nie są oni uprawnieni do władania tymi ruchomościami.

Co do zasady, roszczenie windykacyjne z art. 222 § 1 k.c. jest środkiem prawnym służącym ochronie własności. Do przesłanek roszczenia windykacyjnego zalicza się: przysługiwanie powodowi statusu właściciela, pozbawienie go faktycznego władztwa nad rzeczą stanowiącą przedmiot własności oraz władanie rzeczą przez pozwanego w sposób nieuprawniony. Brak którejkolwiek ze wskazanych przesłanek niweczy skuteczne dochodzenie roszczenia wydobywczego.

Z przesłankami roszczenia wydobywczego korelują z kolei sposoby obrony pozwanego w procesie windykacyjnym, który może bronić się zarzutami: braku legitymacji czynnej powoda (nie przysługiwaniem mu statusu właściciela), braku własnej legitymacji biernej (nie włada rzeczą, której wydania domaga się powód), skutecznego względem powoda uprawnienia do władania rzeczą jak też prawem zatrzymania lub zarzutem nadużycia prawa.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż spór między stronami koncentrował się na dwóch ze wskazanych wyżej przesłanek roszczenia windykacyjnego i korelujących z nimi środków obrony pozwanych, a mianowicie legitymacji czynnej powoda oraz skutecznego względem niego uprawnienia pozwanego (...)u do władania rzeczą (uprawnienia pozwanych ad 2 i 3 do władania rzeczą jako posiadaczy zależnych względem (...)u są pochodnymi jego uprawnienia). Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że brak którejkolwiek ze wskazanych wyżej przesłanek roszczenia windykacyjnego - statusu właściciela po stronie powoda lub nie wykazania braku uprawnienia po stronie pozwanego do władania rzeczą (na które to uprawnienie pozwany powoływał się) było wystarczającym do oddalenia powództwa jako bezzasadnego.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy, o ile legitymacja czynna powoda w zakresie objętych żądaniem pozwu snowadeł i klejarek nie mogła budzić wątpliwości z uwagi na sposób nabycia ich własności - w drodze licytacji komorniczej (k. 46-48 akt), o tyle nie przedstawiała się ona tak jednoznacznie jeżeli chodzi o sporne krosna. W odniesieniu do owych krosien spór dotyczył bowiem zarówno tego, czy w dacie zawarcia umowy sprzedaży (...) był właścicielem takiej ilości krosien jaką wskazano w umowie (262 sztuki) jak też i tego, czy z uwagi na niekwestionowany przez strony fakt zajęcia wskazanych krosien przez komornika sądowego i komornika skarbowego w toczących się postępowaniach egzekucyjnych jeszcze przed datą ich sprzedaży, sama czynność zbycia krosien jest ważna czy też bezwzględnie nieważna. W przypadku bezwzględnej nieważności czynności zbycia krosien koniecznym z kolei było rozważenie ewentualnego nabycia własności spornych krosien przez powoda jako nabywającego je od osoby nieuprawnionej do rozporządzania rzeczą (art. 169 k.c.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie wdając się w ocenę trafności ustaleń Sądu Okręgowego w zakresie legitymacji czynnej powoda stwierdzić należy, iż dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy czynienie stanowczych ustaleń w tym względzie nie było konieczne, a to z uwagi na skuteczne względem powoda uprawnienie pozwanego do władania spornymi krosnami - jak też snowadłami i klejarkami, co jak wyżej wskazano jest wystarczającym dla stwierdzenia bezzasadności powództwa windykacyjnego.

Stanowiący podstawą prawną roszczenia windykacyjnego przepis art. 222 § 1 k.c. zawiera zastrzeżenie z którego wynika, że roszczenie to nie przysługuje właścicielowi (powodowi w procesie windykacyjnym), jeżeli osoba, która jego rzeczą faktycznie włada, ma skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą. W takiej sytuacji znajduje się np. dzierżawca, najemca lub użytkownik, którego prawo do posiadania zależnego wynika z ważnej umowy z właścicielem, czy leasingobiorca wobec instytucji finansującej. Dopóki stosunek ten trwa, dopóty wynikające z niego uprawnienie do posiadania rzeczy wyprzedza roszczenie windykacyjne właściciela tak, że podniesiony przez pozwanego w procesie windykacyjnym zarzut tamujący, że przysługuje mu uprawnienie do posiadania rzeczy, może spowodować oddalenie powództwa.

Skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą nie musi jednak mieć swojej podstawy wyłącznie w stosunkach obligacyjnych. Przyjmuje się bowiem, że obowiązkiem sądu orzekającego jest zbadanie, czy pozwanemu

nie służy skuteczne prawo do władania rzeczą, niemające swej podstawy w stosunkach obligacyjnych (tak SN w wyroku z dnia 9 maja 2014 r., I CSK 355/13, LEX nr 1532929). W ramach powyższego badania, znajduje się również konieczność wzięcia pod uwagę znanych sądowni dokumentów prywatnych lub urzędowych, znajdujących się w aktach sprawy. Należy bowiem zwrócić uwagę, że okoliczność istnienia przesłanek tamujących nie musi wynikać wyłącznie z procesowego zarzutu pozwanego, ale również stanu rzeczy, istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, który to stan sąd bierze za podstawę wyroku z mocy art. 316 § 1 k.p.c. Użycie przez ustawodawcę w art. 222 § 1 k.c. sformułowania „chyba że osobie tej przysługuje skuteczne względem właściciela uprawnienie do władania rzeczą”, jako negatywna przesłanka roszczenia windykacyjnego, nakazuje wprost sądowi badanie, czy stan na dzień zamknięcia rozprawy pozwala na uznanie powództwa za zasługujące na uwzględnienie, czy też - z uwagi na przesłankę negatywną - powinno ono być oddalone (vide: KODEKS CYWILNY; Komentarz; Władność i inne prawa rzeczowe pod red. Jacka Gudowskiego; wydanie 2; teza 5 do art. 222 k.c.).

W przedmiotowej sprawie już sam pozwany jako zarzut hamujący z art. 222 § 1 k.c. wskazywał okoliczność, że ruchomości objęte pozwem zostały zajęte przez komornika sądowego i komornika skarbowego w toczących się postępowaniach egzekucyjnych, a zajęcia te pozostawały w mocy tak na datę orzekania przez sąd I instancji jak i na datę orzekania przez Sąd Apelacyjny (protokół rozprawy apelacyjnej - zgodne oświadczenia stron - k. 933 odwrót). Co istotne, zajęte ruchomości tak komornik sądowy jak i komornik skarbowy pozostawili we władaniu pozwanego (...)u, stosownie do regulacji art. 855 § 1 k.p.c. i odpowiednio art. 100 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Konsekwencją zajęcia i następnie oddania pod dozór pozwanemu (...)owi spornych ruchomości jest to, że pozwany ten ma określone obowiązki wskazane w art. 856-862 k.p.c. i odpowiednio art. 101-103 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Z punktu widzenia przedmiotowego procesu najistotniejszym jest jednak to, że pozwany (...) jako dozorca zajętych ruchomości ma obowiązek wydać je tylko w określonych sytuacjach i określonym podmiotom: z mocy art. 856 § 1 k.p.c. - na wezwanie komornika, na podstawie orzeczenia sądu lub na zgodne wezwanie obu stron; z mocy art. 102 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji - na wezwanie organu egzekucyjnego lub poborcy skarbowego. Zaznaczyć należy, iż orzeczenie sądu, o którym mowa w art. 856 § 1 k.p.c. to postanowienie uwzględniające skargę na czynność komornika lub wyrok uwzględniający powództwo przeciwegzekucyjne z art. 841 k.p.c.

Z punktu widzenia właściciela zajęcie ma ten skutek, że z mocy przepisów regulujących dane postępowanie egzekucyjne, musi on znosić egzekucję z zajętych rzeczy bowiem organ egzekucyjny uzyskuje określone prawa do dysponowania tymi rzeczami w celu zaspokojenia wierzycieli (art. 848, 864 i następne k.p.c. i odpowiednio art. 1a pkt 18, 104 i następne ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji). Właściciel musi też tolerować fakt, że na skutek zajęcia to właściwy komornik decyduje o tym, gdzie i pod którym dozorem zajęta rzecz będzie pozostawać do czasu sprzedaży. Właścicielowi służą oczywiście odpowiednie środki prawne przewidziane w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji oraz kodeksie postępowania cywilnego: jeżeli kwestionuje on prawidłowość czynności egzekucyjnych, może składać skargi na czynności komornika względnie zażalenie; jeżeli natomiast chodzi o naruszenie prawa materialnego, przysługuje mu powództwo ekscydencyjne z art. 841 lub 842 k.p.c.

Podsumowując, w ocenie Sądu Apelacyjnego bezsporna w sprawie okoliczność, że ruchomości objęte żądaniem pozwu zostały zajęte przez komornika sądowego i komornika skarbowego oraz oddane pod dozór pozwanego (...), musi być oceniana jako przeszkoda w uwzględnieniu powództwa windykacyjnego. Z mocy wyżej powołanych przepisów kodeksu postępowania cywilnego i ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, pozwany (...) jako dozorca, któremu oddano pod dozór zajęte ruchomości uzyskał względem powoda skuteczne prawo do władania tymi ruchomościami. Powód, zakładając że udowodni on swoją legitymację czynną, aby móc skutecznie domagać się wydania wskazanych rzeczy ruchomych, musi najpierw doprowadzić do zniweczenia zajęcia środkami prawnymi ku temu przewidzianymi, do których należą skarga względnie zażalenie na czynności komornika lub też powództwo ekscydencyjne (art. 841 lub 842 k.p.c.).

Odnosząc się w tym miejscu do zarzutów apelacji powoda odnoszących się do skutków ustanowienia pozwanego (...) dozorcą oraz przysługiwania powodowi powództwa ekscydencyjnego, a nie windykacyjnego stwierdzić należy, iż są one oczywiście niezasadne.

I tak nie sposób zgodzić się ze skarżącym, że okoliczność, iż komornik może w każdym czasie zmienić decyzję w zakresie ustanowionej dozorczy zajętych ruchomości ma świadczyć o tym, że zajęcie i oddanie pod dozór zajętych ruchomości nie stanowi zarzutu hamującego, o którym mowa w art. 222 § 1 k.c. Czynności komornika w zakresie oddania zajętych rzeczy pod dozór mogą być kwestionowane w zakresie swojej prawidłowości środkami prawnymi ku temu przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego względnie ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Środkiem do zmiany osoby dozorczy nie może być natomiast powództwo windykacyjne, bo tak by w istocie było gdyby zaakceptować tezę skarżącego - ewentualny wyrok uwzględniający powództwo o wydanie podlegał by przecież wykonaniu przez komornika i to wbrew dokonanej uprzednio zajęciu i oddaniu pod dozór wskazanej osobie, bez uprzedniego uchylecia zajęcia względnie zmiany osoby dozorczy.

Z kolei zarzut, że powodowi w okolicznościach przedmiotowej sprawy przysługuje powództwo windykacyjne a nie ekscydencyjne jest o tyle chybiony, że powództwo windykacyjne nie może niweczyć skutków czynności egzekucyjnych - zajęcia i oddania pod dozór; aby takie powództwo było skuteczne, koniecznym jest uprzednie lub jednoczesne zniweczenie zajęcia, a taki skutek odnieść może jedynie powództwo ekscydencyjne.

Konsekwencją skutecznie podniesionego zarzutu tamującego, co - jak wyżej wskazano - czyniło zbędnym odnoszenie się do czynienia stanowczych ustaleń w zakresie legitymacji czynnej powoda, było to, że bezprzedmiotowym było ustosunkowywanie się do zarzutów apelacji odnoszących się do kwestii przysługiwania powodowi własności spornych krosien.

Nie można natomiast było odmówić trafności zarzutowi apelacji dotyczącemu naruszenia art. 222 § 1 k.c. w zw. z art. 878 k.p.c.

Jak wynika z niespornych między stronami ustaleń faktycznych, powód nabył własność snowarek i klejarek na licytacji komorniczej. Jednocześnie z uwagi na fakt, że był w tej dacie w ich posiadaniu, nie miał podstaw i nie musiał korzystać z regulacji art. 878 k.p.c. Tym samym, skoro po nabyciu tych maszyn objął je w posiadania, wygasło jego ewentualne uprawnienie do skorzystania z regulacji art. 878 k.p.c. Utrata posiadania wskazanych maszyn w późniejszym okresie pozostawała bez związku z uprzednim ich nabyciem w drodze licytacji komorniczej i tym samym nie dawała podstaw do wnioskowania do komornika o ich wydanie w trybie wskazanego art. 878 k.p.c. Mimo jednak trafności wskazanego zarzutu apelacji, nie mogło to skutkować jej uwzględnieniem w zakresie snowarek i klejarek, a to z uwagi na fakt, że sąd orzekający bierze pod uwagę stan rzeczy w sprawie na datę orzekania. Na tą datę stan rzeczy w zakresie snowarek i klejarek objętych żądaniem pozwu był zaś tego rodzaju, że maszyny te w dniu 13 lutego 2014 roku zostały zajęte przez komornika skarbowego i oddane pod dozór pozwanemu (...) (k. 400 akt), a więc i w zakresie tych maszyn pozwanemu (...) służy skuteczne względem powoda uprawnienie do władania niweczące roszczenie wydobywcze.

Reasumując, w świetle powyższych rozważań, apelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu na mocy art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na mocy art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

(...)